

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

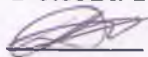
Кафедра філософії та суспільних наук (№ 701)

ЗАТВЕРДЖУЮ

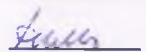
Голова НМК 1

 Р.А. Вульф

Голова НМК 2

 Д.В. Крижанів

Голова НМК 3

 Л.О. Федорковська

«31» 08 2020 р.

**СИЛАБУС
ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ**

Спеціальності: усі спеціальності, за якими відбувається підготовка здобувачів в університеті

Освітні програми: усі освітні програми відповідних спеціальностей, за якими відбувається підготовка здобувачів в університеті

Форма навчання: денна

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський),
початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти

Силабус введено в дію з 01.09.2020 року

Харків 2020 рік

Сілабус з вибіркової навчальної дисципліни «Філософські проблеми наукового пізнання» з для студентів за спеціальностями: усі спеціальності, за якими відбувається підготовка здобувачів в університеті

«26» серпня 2020 р., – 12 с.

Розробник: д-р філос. наук, проф.

О.П. Проценко

Сілабус розглянуто на засіданні кафедри «Філософії та суспільних наук»
Протокол № 1 від «31» серпня 2020 р.

Завідувач кафедри д-р філос.наук, професор

О.П. Проценко

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Семестр в якому викладається дисципліна – 3;

Загальна кількість кредитів ЄКТС – 3, загальна кількість годин – 90;

Заплановані види навчальної діяльності – лекції, поточний та підсумковий контроль у формі модульних робіт, залік;

Дисципліна може вивчатися за наступними формами здобуття освіти – денна, дистанційна.

Пререквізити – курс логічно пов'язаний з курсами гуманітарного блоку (вибірковий), обов'язковими (вища математика, фізика тощо) та з вступом до фаху в залежності від навчального плану.

Кореквізити – курс логічно пов'язаний з курсами гуманітарного блоку (вибірковий), обов'язковими (вища математика, фізика тощо) та з вступом до фаху в залежності від навчального плану.

Мета: навчальної дисципліни «Філософські проблеми наукового пізнання» є формування засад наукового світогляду, особистого бачення і розуміння теоретико-методологічних основ наукового дослідження, що передбачає визначення когнітивного контексту наук (проблем наукової методології, методів та прийомів наукового пізнання), який співвідноситься з соціокультурними аспектами сучасного наукового пізнання в інформаційному суспільстві.

Завданням навчальної дисципліни є формування у здобувачів теоретично обґрунтованої світоглядної позиції та науково-методологічної культури, набуття універсальних навичок дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження; формування здатності свідомого, вільного, отже, відповідального вибору особистих світоглядних позицій, вміння застосовувати отримані знання у власному житті, міжособистісних стосунках, науковій та практичній діяльності та при аналізі загальних проблем сьогодення; які сприяють ствердженню гуманізму в суспільстві та духовному розвитку особистості через засвоєння специфіки філософського осягнення дійсності та ознайомлення із наявними філософськими концепціями, які розкривають поліфонізм та плюралізм сучасного дискурсу.

Очікувані результати навчання

Після опанування дисципліни здобувач набуде наступні компетентності:

- Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та

закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
- Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- Здатність працювати в команді.
- Здатність реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свободи людини і громадянина в Україні.
- Здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності, постійного підвищення рівня інформаційної культури.

Очікується, що після опанування дисципліни здобувачем будуть досягнуті наступні результати навчання і він буде:

- Узагальнювати, аналізувати і синтезувати інформацію в діяльності, пов'язаній із її пошуком, накопиченням, зберіганням та практичним застосуванням.
- Здійснювати пошук інформації в різних джерелах для розв'язання професійних завдань.
- Оцінювати результати діяльності та відстоювати прийняті рішення.
- Бути відповідальним, забезпечувати ефективну співпрацю в команді.

Мова викладання: Українська.

Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовний модуль 1. Наука та наукове пізнання. Загально науковий рівень методології.

Тема 1. Генезис науки. Історичні етапи її розвитку.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота, індивідуальна робота.

Обсяг аудиторного навантаження: 1-2 годин.

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): комп'ютер для дистанційного навчання, дошка і проектор для аудиторного навчання і презентації результатів власного наукового дослідження здобувача.

Становлення наукового знання. Процеси інтеграції та дезінтеграції наук. Зв'язок науки з виробництвом. Поняття науково-технічної революції та кризисного стану у науці. Наукове знання та наукові дослідження в умовах глобалізації світу.

Тема 2. Специфіка та критерії наукового пізнання та дослідження.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота, індивідуальна робота.

Обсяг аудиторного навантаження: 1-2 годин.

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): комп'ютер для дистанційного навчання, дошка і проектор для аудиторного навчання і презентації результатів власного наукового дослідження здобувача.

Форми пізнання у науковій діяльності. Роль практики в науковому пізнанні та пошуку істини. Головні риси наукового пізнання та наукових досліджень: цілеспрямованість, планомірність, системність, озброєність спеціальними засобами.

Тема 3. Логіко-методологічні аспекти наукового дослідження.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота, індивідуальна робота.

Обсяг аудиторного навантаження: 1-2 годин.

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): комп'ютер для дистанційного навчання, дошка і проектор для аудиторного навчання і презентації результатів власного наукового дослідження здобувача.

Наукові дослідження та система регулятивних принципів, сукупність відповідних прийомів та операцій. Істина та омана в науковому пізнанні. Поняття методологічних рівнів та методів як способів відтворення в мисленні досліджуваного об'єкту чи проблеми. Методологія як форма саморефлексії науки.

Тема 4. Формування постнекласичних методологій. Синергетика та евристика.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота, індивідуальна робота.

Обсяг аудиторного навантаження: 1-2 годин.

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): комп'ютер для дистанційного навчання, дошка і проектор для аудиторного навчання і презентації результатів власного наукового дослідження здобувача.

Методологічна специфіка структурного, функціонального, інформаційного, імовірнісного та модельного засобів в наукових дослідженнях. Діалектичні та синергетичні прийоми оптимізації по здійсненню прогнозів щодо наукової картини світу

Модульний контроль 1

Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).

Обсяг аудиторного навантаження: 1 година

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): комп'ютер для проведення дистанційного контролю.

Змістовний модуль 2. Форми наукового дослідження. Методи та рівні наукового дослідження.

Тема 5. Єдність теоретичного і емпіричного рівнів в науковому дослідженні.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота, індивідуальна робота.

Обсяг аудиторного навантаження: 1-2 годин.

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): комп'ютер для дистанційного навчання, дошка і проектор для аудиторного навчання і презентації результатів власного наукового дослідження здобувача.

Процес формування знання на раціональному рівні. Роль понять, категорій та інших форм, пов'язаних з діяльністю мислення. Пізнання явищ в єдності їх внутрішніх зв'язків, яки є результатом їх обробки на емпіричному рівні. Єдність емпіричного та теоретичного рівнів пізнання у просуванні теоретичних висновків у науковому дослідженні.

Тема 6. Теоретичний рівень. Проблема та концепція. Гіпотеза та теорія.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота, індивідуальна робота.

Обсяг аудиторного навантаження: 1-2 годин.

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): комп'ютер для дистанційного навчання, дошка і проектор для аудиторного навчання і презентації результатів власного наукового дослідження здобувача.

Головні структурні компоненти наукового дослідження. Проблема як процес постановки та вирішення питань та перетворення їх у єдину концептуальну систему організації наукового знання. Розуміння про найрозвинутіші форми наукових знань, які обумовлюють цілісність та системність наукових досліджень. Зміст та значення аксіоматичного та гіпотетико-дедуктивного методів в створенні наукових дискурсів, програм та концептів.

Тема 7. Емпіричний рівень (спостереження та експеримент).

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота, індивідуальна робота.

Обсяг аудиторного навантаження: 1-2 годин.

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): комп'ютер для дистанційного навчання, дошка і проектор для аудиторного навчання і презентації результатів власного наукового дослідження здобувача.

Процес формування наукових знань на чуттєвому рівні. Спостереження, його різновиди (безпосереднє та опосередковане) Експеримент як сукупність дій, що плануються та корегуються з теоретичними положеннями наукових досліджень та його роль в наукових дослідженнях.

Тема 8. Соціально-культурні аспекти філософських проблем наукового пізнання.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота, індивідуальна робота.

Обсяг аудиторного навантаження: 1-2 годин.

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): комп'ютер для дистанційного навчання, дошка і проектор для аудиторного навчання і презентації результатів власного наукового дослідження здобувача.

Взаємозв'язок науки і культури. Модернізація суспільного життя: здобутки і проблеми. Етика науки. Відповідальність вченого. Наука і глобальні проблеми.

Модульний контроль 2

Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).

Обсяг аудиторного навантаження: 1 година

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): комп'ютер для проведення дистанційного контролю.

Індивідуальні завдання

Написання реферату або тез доповіді на наукову конференцію.

Методи контролю

Проведення поточного контролю, модульного контролю, підсумкового контролю у вигляді заліку.

Розподіл балів, які отримують студенти

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Робота на лекціях	0...1	8	0...8
Робота на семінарських заняттях	0...5	12	0...60
Виконання та захист семестрового завдання*	0...4	2	0...8
Модульний контроль	0...12	2	0...24
Усього за семестр			0...100

*Під семестровим завданням кожен викладач може запропонувати свої види роботи: доповідь за першоджерелом, ведення словника, виконання індивідуального завдання тощо.

Семестровий контроль (іспит/залік) проводиться у разі відмови студента від балів поточного тестування й за наявності допуску до іспиту/заліку. Під час складання семестрового іспиту/заліку студент має можливість отримати максимум 100 балів.

Прийнята шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
75-89	добре	
60-74	задовільно	
01-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

13. Критерії оцінювання роботи студента протягом семестру.

Задовільно (60-74). Показати мінімум знань та умінь. Виконати модульні тестування та захистити індивідуальні завдання. Знати історичні форми розвитку філософської рефлексії, школи, представників, основні ідеї, розділи філософського знання, проблематику, підходи до вирішення сутнісних питань. Мати фрагментарні, поверхові знання найважливіших розділів програми, лекційного курсу, сутність та зміст глобальних проблем сучасності; труднощі з використанням науково-понятійного апарату і термінології навчальної дисципліни; часткові труднощі з виконанням передбачених програмою завдань; неповне знайомство з рекомендованою літературою; прагнення логічно виразно й послідовно викласти відповідь.

Добре (75-89). Добре володіти основним матеріалом курсу. Виконати та захистити всі модульні, семестрові та самостійні завдання. Знати категоріально-понятійний апарат, вміти визначати проблематику та основні підходи до її вирішення, продемонструвати навички критичного мислення та логічного аналізу. Для кожного типу філософії формувати його принципи, визначати специфічні риси та хронологічні рамки, аналізувати ідеї основних представників і літературні джерела розглянутого періоду, виявляти елементи менш розвинутих філософських систем у складі більш розвинутих. Знання найважливіших робіт зі списку рекомендованої літератури

Відмінно (90-100). Глибоке і систематичне знання всього програмного матеріалу і структури дисципліни, а також основного змісту і новацій лекційного курсу в порівнянні з навчальною літературою; виразне і вільне володіння концептуально-понятійним апаратом, науковою мовою і термінологією відповідної наукової галузі; публікація наукової роботи (тез, статей); знання основної і знайомство з додатково рекомендованою літературою; вміння виконувати передбачені програмою завдання; логічно коректний і переконливий виклад відповіді. Формувати та відстоювати власні світоглядні позиції, розуміти суть та вести діалог із представниками інших

Методичне забезпечення та інформаційні ресурси

1. Слайд-лекції з курсу «Філософські проблеми наукового пізнання» для магістрів /Укладач Я.М.Кунденко. – Харків: ХНУБА, 2017.
2. Методичні вказівки до вивчення курсу «Філософські проблеми наукового пізнання» для магістрів за спеціальністю 191 Архітектура та містобудування / Укладач Я. М. Кунденко. – Харків: ХНУБА, 2017.
3. Комплекс навчально-методичного забезпечення до вивчення курсу «Філософські проблеми наукового пізнання» для магістрів за спеціальністю 191 Архітектура та містобудування/Укладач О.П. Проценко – Х.: ХНУБА, 2017.
4. Філософія науки і техніки : навч. посібник до самостійної роботи / В. О. Чернієнко. – Харків: Нац. аерокосмічний ун-т "Харк.авіац. ін-т", 2006. – 94 с.

Підручники, навчальні посібники, навчально-методичні посібники, конспекти лекцій, методичні рекомендації з проведення лабораторних робіт тощо, які видані в Університеті знаходяться за посиланням:

- http://library.khai.edu/library/fulltexts/metod/Filosofiva_V_Testah.pdf
- Сторінка дисципліни знаходиться за посиланням:
- <http://library.khai.edu/library/fulltexts/doc/Ffilosofiva.pdf>

Рекомендована література

Базова

1. Дротянко Л.Г. Філософія наукового пізнання: Підруч./Л.Г.Дротянко. – К.:Вид-во Нац.авіац.ун-ту «НАУ-друк», 2014. – 224с.
2. Семенюк Е.П., Мельник В.П. Філософія сучасної науки і техніки. 2-ге видання. – Львів: Світ, 2016. – 152 с.
3. Причепій Є.М., Черній А.М., Чекаль Л.А. Філософія. Посібник для студентів ВНЗ, 3-є видання – К.: Академвидав, 2019 – 592 с.
4. Філософія : підручник / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. – 2-ге вид., переробл. і допов. – Харків : Право, 2018. – 432 с.
http://library.kpi.kharkov.ua/files/new_postupleniya/fildan.pdf

Допоміжна

1. Дротянко Л.Г. Феномен фундаментального і прикладного знання: (Постнекласичне дослідження)/ Л.Г.Дротянко. – К.: Вид-во Європ. Ун-ту фінансів, менеджм., бізн. і інформ. Систем. – 2013. – С. 153 – 176.
2. Кочубей Н. В. Синергетическая концепция и нелинейные контексты. – Сумы.: Университетская книга, 2017. – 236 с.
3. Скотний В.Г. Рациональне та ірраціональне в науці й освіті. – Київ; Дрогобич: Коло, 2013.
4. Теория познания и диалектика. /Алексеев П.В., Панин А.В. – М.: В.шк., 2010. – 383 с.
5. Тофтул М.Г. Логика: посібник для студентів вищих навчальних закладів/ М.Г.Тофтул. – К.: Вид. центр «Академія», 2013. – 368 с.
6. Філософія науки/ под ред. С.А. Лебедева. – М.: Академ. Прэкт, 2015. – 419с.
7. Філософія: навчально-методичний посібник (у схемах і таблицях) за наук. ред. проф. В.С. Бліхара. – Львів: ПП Арал, 2018. – 184 с.
8. Штанько В.І. Філософія і методологія науки. Навч. посіб. для аспірантів і магістрів природознавчих і технічних вузів. – Харків: ХНУРЕ, 2018. – 348 с.

ДОДАТОК

Перелік галузей знань, спеціальностей та освітніх програм, за якими відбувається підготовка здобувачів в університеті

Галузі знань: 02 Культура і мистецтво, 03 Гуманітарні науки, 05 Соціальні та поведінкові науки, 07 Управління та адміністрування, 08 Право, 10 Природничі науки, 11 Математика та статистика, 12 Інформаційні технології, 13 Механічна інженерія, 14 Електрична інженерія, 15 Автоматизація та приладобудування, 16 Хімічна та біоінженерія, 17 Електроніка та телекомунікації, 19 Архітектура та будівництво, 27 Транспорт, 28 Публічне управління та адміністрування, 29 Міжнародні відносини

Спеціальності: 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа, 035 Філологія, 051 Економіка, 053 Психологія, 071 Облік і оподаткування, 072 Фінанси, банківська справа та страхування, 073 Менеджмент, 075 Маркетинг, 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, 081 Право, 101 Екологія, 103 Науки про Землю, 113 Прикладна математика, 121 Інженерія програмного забезпечення, 122 Комп'ютерні науки, 123 Комп'ютерна інженерія, 124 Системний аналіз, 125 Кібербезпека, 126 Інформаційні системи та технології, 131 Прикладна механіка, 133 Галузеве машинобудування, 134 Авіаційна та ракетно-космічна техніка, 141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка, 142 Енергетичне машинобудування, 144 Теплоенергетика, 151 Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології, 152 Метрологія та інформаційно-вимірювальна техніка, 153 Мікро- та наносистемна техніка, 163 Біомедична інженерія, 172 Телекомунікації та радіотехніка, 173 Авіоніка, 193 Геодезія та землеустрій, 272 Авіаційний транспорт, 274 Автомобільний транспорт, 281 Публічне управління та адміністрування, 292 Міжнародні економічні відносини

Освітні програми: Інформаційна, бібліотечна та архівна справа, Прикладна лінгвістика, Економіка підприємства, Психологія, Облік і оподаткування, Фінанси, банківська справа та страхування, Менеджмент, Логістика, Управління проектами, Маркетинг, Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, Право, Екологія та охорона навколишнього середовища, Космічний моніторинг Землі, Обчислювальний інтелект, Інженерія програмного забезпечення, Інформаційні технології проектування, Комп'ютеризація обробки інформації та управління, Інтелектуальні системи та технології, Комп'ютерні технології в біології та медицині, Комп'ютерні системи та мережі, Програмовні мобільні системи та Інтернет речей, Системне програмування, Системний аналіз і управління, Безпека інформаційних і комунікаційних систем, Інформаційні системи та технології підтримки

віртуальних середовищ, Розподілені інформаційні системи, Штучний інтелект та інформаційні системи, Динаміка і міцність машин, Роботомеханічні системи та логістичні комплекси, Комп'ютерний інжиніринг, Авіаційні двигуни та енергетичні установки, Безпілотні літальні комплекси, Проектування та виробництво композитних конструкцій, Проектування, виробництво та сертифікація авіаційної техніки, Ракетні двигуни та енергетичні установки, Супутники, двигуни та енергетичні установки. Інженерно технічний переклад, Технології виробництва авіаційних двигунів та енергетичних установок, Комп'ютерно-інтегроване управління в енергетиці, Нетрадиційні та відновлювані джерела енергії, Газотурбінні установки і компресорні станції, Енергетичний менеджмент, Інженерія мобільних додатків, Комп'ютерні системи технічного зору, Комп'ютерні технології проектування та виробництва, Комп'ютерно-інтегровані технологічні процеси і виробництва, Інтелектуальні інформаційні вимірювальні системи, Якість, стандартизація та сертифікація, Мікро- та наносистемна техніка, Біомедична інженерія, Інформаційні мережі зв'язку, Радіоелектронні пристрої, системи та комплекси, Системи автономної навігації та адаптивного управління літальних апаратів, Геоінформаційні системи і технології, Інтелектуальні транспортні системи, Технічне обслуговування та ремонт повітряних суден і авіадвигунів, Автомобілі та автомобільне господарство, Публічне управління та адміністрування, Міжнародна економіка